

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΙΣ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΦΑΙΔΩΝΑ

Λαβὼν ἀφορμὴν ἐκ νεωτάτης ἐκδόσεως τοῦ «Φαίδωνος», τὴν ὁποίαν μοὶ ἔπεμψε σεβαστὸς συνάδελφος, καὶ ἐπιφυλασσόμενος νὰ γράψω ἐκτενῆ βιβλιοκρισίαν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ ἐτέρου τόμου τοῦ ἔργου, περιορίζομαι νῦν εἰς παρατηρήσεις τινὰς ἀφορώσας εἰς τὸ ἀκολουθούμενον ὑπὸ τοῦ συγγραφέως «μὲ ἐλαχίστας παραλλαγὰς» κείμενον, ὅχι διὰ νὰ προτείνω νέας γραφάς, ἀλλὰ διὰ νὰ ἐπαναλάβω γνωστὰς, ἀνεπτυγμένας ὅμως καὶ συμπεπληρωμένας, νομίζων ὅτι τοῦτο εἶναι χρήσιμον ἰδίᾳ δι' ἐκείνους τῶν ἐταίρων, οἱ ὅποιοι διδάσκουσι τὸν διάλογον τοῦτον ἐν τῇ Μ. Ε. καὶ ἐνδεχομένως δὲν θὰ εἶχον ὕπ' ὄψει τῶν δημοσιευμάτων τινὰ ξένα, παλαιότερα ἢ νεώτερα. Σκοπὸς ἄλλως τε τοῦ ἐκδότου, ὡς γράφει ὁ ἴδιος ἐν τῷ προλόγῳ, εἶναι «νὰ παραδοθῇ εἰς τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ συναδέλφους βοήθημα καὶ κίνητρον πρὸς εὐρυτέραν καὶ βαθυτέραν προπαρασκευὴν εἰς τὸ ἐπίπνον, ἀλλ' ὠραῖον διδασκτικὸν ἔργον». Ἄς μὲ δεχθῇ λοιπὸν ὁ σεβαστὸς συνάδελφος μὲ τὴν ἐλαχίστην συμβολὴν μου εἰς τὸ εὐγενὲς ἔργον του ὡς ὁ Ἡρακλῆς τὸν Ἴόλεων (!).

Α'.

116 b (=κεφάλ. 65ον)

Ὡς γνωστὸν, ἦτο ἀρχαία συνήθεια νὰ λούωνται ἀμέσως μετὰ τὸν θάνατον τὰ πτώματα τῶν ἀποθηνησκόντων, ἦτο δὲ τοῦτο σύμβολον μεγαλυτέρας καθαρότητος καὶ ἀγνότητος διὰ τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς μετάβασιν.

Ὁ Σωκράτης θέλει νὰ ἀπαλλάξῃ τὰς γυναῖκας ἀπὸ τὴν ἀηδίαν τοῦ λουτροῦ ἐνὸς πτώματος. Εἶναι καὶ τοῦτο χαρακτηριστικὸν ἐξαιρέτου λεπτότητος καὶ γαλήνης τοῦ μελλοθανάτου φιλοσόφου. Ὅθεν, προτοῦ πῆν τὸ «φάρμακον» (*), ἀφήνει τοὺς μα-

1) Πλάτωνος «Φαίδων», 89 c.

2) «Φάρμακον» ἑσδαίως σημαίνει καὶ δηλητήριον (πβ. λατ. medicamentum), ἐδῶ δὲ τὸ κώνειον (πβ. Burnet, Plato's Phaedo, Oxford, 1949, App., ἐνθα ἀναφέρει γνῶμην τοῦ καθηγητοῦ τῆς φαρμακολογίας Marshall), ἀλλ' ἢ ὡμῆ αὐτῇ λέξει οὐδέποτε ἀναφέρεται ἐν τῷ «Φαίδωνι», διότι δὲν συμφωνεῖ μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ διαλόγου, ὁ ὁποῖος θεωρεῖ τὸν θάνατον ἴασιν ἀπὸ κάθε νόσον καὶ ὑψίστην κάθαρσιν τοῦ πνεύματος. Ὅθεν πρέπει ἐν τῇ μεταφράσει ν' ἀφήνεται ἢ λέξις «φάρμακον», τὸ ὁποῖον ὁ Σωκράτης ἐξέπιε (=μέχρι τελευταίας σταγόνας ἐπιε) «καὶ μάλα (=μάλιστα) εὐχερῶς καὶ εὐκόλως», διότι ἦτο φάρμακον εὐχάριστον, ἢ μᾶλλον σωτήριο. Ὁ Πλάτων καὶ εἰς ἄλλα χωρία τοῦ διαλόγου ἀποφεύγει τὰς θρασεῖας λέξεις. Οὕτως ἐν κεφαλαίῳ 66 κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τοῦ Σωκράτους λέγεται ὅτι οὗτος ἐκινῆθη. Τοῦτο συνήθως ἐρμηνεύουν διὰ τοῦ σφασμάξιν. Ἄλλ' ὁ Πλάτων ἠθύνετο νὰ θέσῃ τὸ ῥῆμα τοῦτο, ἐὰν ἤθελε νὰ δηλώσῃ τοὺς σπασμούς, τοὺς ὁποῖους προκαλεῖ τὸ κώνειον, ἀλλ' ἠμίλει μόνον περὶ τῶν τελευταίων κινήσεων θνήσκοντος σώματος μὲ τρόπον ἀπλούστατον, διὰ νὰ μὴ προσκρούσῃ εἰς τὴν εὐαισθησίαν τοῦ ἀκούοντος Ἐρχεράτους καὶ τῶν ἄλλων φιλοσόφων τοῦ Πυθαγορείου συνεδρίου Φλειοῦντος.

θητάς καί πηγαίνει εἰς οἴκημά τι τοῦ δεσποτηρίου, [να λουσθῆ] (*). Οἱ μαθηταὶ ἀνα-
μένουσι μὲ ἀγωνίαν τὴν ἐπάνοδόν του καί, ἐπειδὴ ὁ ὑπολειπόμενος μέχρι τῆς ὥρας
τοῦ κωνείου χρόνος εἶναι βραχύς, μετροῦσι τὸν χρόνον τοῦτον «στιγμὴν πρὸς στιγμὴν
κατὰ τὴν ἀγωνίαν τῆς καρδίας» καὶ εὐρίσκουσιν, ὅτι ὁ Σωκράτης «διέτριψεν ἕνδον
χρόνον συχόν», Τέλος, «ἐπειδὴ ἐλούσατο . . . ἦκε παρ' ἡμᾶς», λέγει ὁ Φαίδων, «ἐλ-
θὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος». Ὁ Robin, τὸ κείμενον τοῦ ὁποίου «μὲ ἐλαχίστας παραλ-
λαγάς» ἀκολουθεῖ ὁ ἐκδότης, θέτει ἐντὸς ἀγκυλῶν, ἀντιθέτως πρὸς πάντα τὰ χειρόγρα-
φα, τὴν λέξιν «λελουμένος», θεωρῶν αὐτὴν πλεονασμὸν *parum artium*, διὰ τὸ προηγηθῆναι
«ἐπειδὴ δ' ἐλούσατο».

Ἄλλ' ὁ Πλάτων δὲν ἔχει μελετήσῃ εἰς μάτην τὸν Ὅμηρον, ὁ ὁποῖος εἶναι εἰς
αὐτὸν ὁ προσφιλέστατος τῶν ποιητῶν. Ἡ τελευταία ἡμέρα τοῦ Σωκράτους, λέγει ὁ
Dirkmeier (*) εἶναι μία ἡμέρα τῆς Ἰλιάδος. Εἶναι ἡ ἡμέρα τῆς ἀριστείας του. Ὁ Σω-
κράτης κατὰ τὸ τέλος τῆς μάχης δὲν πρέπει νὰ εἶναι καταπεποιημένος. Πρέπει νὰ
εἶναι δροσερός, φρεσκαρισμένος, σφριγηλός. Καὶ ἡ Ἄθηνᾶ ἐν τῇ ὑπερόχῳ ραψωδίᾳ Ε,
ἡ ὁποία μὲ ἕνα φόντο θυελλώδους μάχης παρουσιάζει ἐξάρσεις ἥρωικῶν ἀνδραγαθημά-
των καὶ γιγαντιαίων, καὶ σχεδὸν θείων, εἰς τινὰς στιγμὰς τὴν ἥρωικὴν δρᾶσιν τῶν ἀν-
θρώπων, δίδει εἰς τὸν Διομήδη ἀκτινοβόλον ὄψιν, πρὶν ἀρχίσῃ τὴν ἀριστείαν του, καὶ
ὁμοιάζει οὗτος μὲ τὸν Σείριον, ὁ ὁποῖος ἀνατέλλει δροσερός καὶ φωτεινὸς ἀπὸ τὸ ἐν
τῷ Ὠκεανῷ λουτρόν (*).

ἄστερ' ὀπωρινῶ ἐναλίγκιον
ὅς τε μάλιστα παμφαίνῃ λελουμένος ὠκεανοῖο
(Ε 6)

Νομίζω ὅμως ὅτι καὶ ἄλλαι Ὀμηρικαὶ σκηναὶ ἐπηρέασαν τὴν Πλατωνικὴν αὐτὴν
ἔκφρασιν, ὡς π. χ. αἱ κάτωθι :

αὐτὰρ ἐπεὶ δὴ πάντα λοέσατο καὶ λίπ' ἄλειψεν,
τὸν μὲν Ἄθηναίῃ θῆκε Διὸς ἐκγεγαυῖα
μείζονα τ' εἰσιδέειν καὶ πάσσονα κὰδ δὲ κάρητος
οὔλας ἦκε κόμας, ὕακινθίνῳ ἄνθει ὁμοίας

· · · · ·
κάλλει καὶ χάρισι στίλβων, θηεῖτο δὲ κούρη·
(ζ 229—237)

τόφρα δὲ Τηλέμαχον λοῦσεν καλὴ Πολυκάστη,
Νέστορος ὀπλοτάτη θυγάτηρ Νηληϊάδαο·
αὐτὰρ ἐπεὶ λοῦσέν τε καὶ ἔχρισεν λίπ' ἐλαίῳ
ἔκ ρ' ἀσαμίνθου βῆ δέμας ἀθανάτοισιν ὁμοῖος·
(γ 466—67),

ἔνθα ὠραιότερον δὲν ἦτο δυνατόν νὰ περιγραφῆ ἡ τονωτικὴ ἐνέργεια τοῦ λουτροῦ (*).

Ἄλλὰ καὶ εἰς ἄλλα σημεῖα τοῦ διαλόγου τούτου ὁ Πλάτων ἀπομιμείται τὸν
Ὅμηρον : εἰς τὸ δεύτερον κεφάλαιον (=59 b) ὁ Φαίδων, ἀπαντῶν εἰς ἐρώτησιν τοῦ
Ἐχεκράτους, ἀπαριθμεῖ τοὺς «παραγενομένους Σωκράτει» ἐν τῷ δεσποτηρίῳ κατὰ τὴν
θλιβεράν καὶ ἀλησμόνητον ἐκείνην ἡμέραν («ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ»). Καὶ ἡ ἀπαριθμησις

1) Ὁ Σωκράτης ἐν τῇ ἀδημονίᾳ του νὰ συναντήσῃ ταχύτερον τὸν Θεόν, ἐπιταχύνει τὸ
λουτρόν, διότι, ὡς εἶπεν ἐν 67 b, «μη καθαρῶ καθαρῶ ἀπλεσθαι οὐ θεμιτόν ἐστιν».

2) Phaidon, München, 1949, 283·

3) Ὁ Ἕλλην βλέπει τοὺς ἀστέρας ἀναδυομένους ἐκ τῶν θαλασσίων ὑδάτων καὶ ἀπὸ
τὸ λουτρόν τοῦτο φαίνονται εἰς αὐτὸν ἀνατέλλοντες λαμπρότεροι καὶ καθαρώτεροι (Bignone).

4) Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν γίνεται ὠραῖος μὲ ὑπερφυσικὸν τρόπον. Ἡ μεταμόρφωσις ἐγένετο,
ὅτε οὗτος ἦτο μακρὰν καὶ ἀφῶ ἐλούσθη καὶ ἠλειφθῆ με ἔλαιον καὶ τὰ μέλη του ἐπανεῦρον
τὴν προηγουμένην στιλπνότητα, δύναμιν καὶ εὐκαμψίαν.

είναι μακρά. Ίσως μάλιστα νά φαίνεται ξηρά. Είναι ἀπομίμησις τοῦ Ὀμήρου (*).

Ὅπως ὁ Ὀμηρος ἐν τῷ «Νηῶν Κατάλογῳ» ἀπαριθμεῖ λεπτομερῶς τὰς δυνάμεις τῶν ἐν Τροίᾳ Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων, οὕτω καὶ ἐν τῷ «Φαίδωνι» ἀπαριθμοῦνται πάντες οἱ «ἐρίηρες ἑταῖροι» τοῦ τελευταίου, μὲ κυβερνήτην τὸν Σωκράτην, ταξιδίου τῆς «νηὸς τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Μύθου» εἰς ἕνα «νηῶν κατάλογον» ἐν τῷ πεζῷ λόγῳ (*).

B'.

115 a (=κεφάλ. 63ον)

«Ἄλλὰ τούτων δὴ ἕνεκα θαρρεῖν χρή περὶ τῆ ἑαυτοῦ ψυχῆ ἄνδρα, ὅστις τὰς μὲν ἄλλας ἠδονὰς τὰς περὶ τὸ σῶμα εἶασε χαίρειν . . . , τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασέ τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτριῶ, ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνη τε καὶ δικαιοσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ ἐλευθερία (*) καὶ ἀληθεία (†), οὕτω περιμένει τὴν εἰς Ἄδου πορείαν, ὡς πορευσόμενος, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῆ».

Ὁ Hirschig θέτει ἐντὸς ἀγκυλῶν τὸ «πορευσόμενος, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῆ». Τὴν ἀθέτησιν ταύτην ἐπιδοκιμάζει ὁ Burnet (προσθέτει μάλιστα, ὅτι αὕτη εἶναι ἡ μόνη ὀρθὴ τῶν προταθεισῶν ὑπὸ τοῦ Hirschig!) τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ ὁ Gigon κ. ἄ. Εἶναι, λέγουσι, πολὺ δύσκολον νά πιστεύσωμεν, ὅτι ὁ Πλάτων θὰ ἠλάττωνε τὴν ἐντύπωσιν τῶν ἰδίων αὐτοῦ λόγων, οἱ ὅποιοι θὰ ἀκολουθήσωσι μετὰ δύο γραμμάς, λέγων αὐτοὺς προκαταβολικῶς.

Πολὺ ὀρθῶς ὁ Valgimigli λέγει, ὅτι οἱ ἀθετοῦντες τὸ χωρίον δὲν ἀντελήφθησαν τὴν κίνησιν καὶ τὸν τόνον τούτου. Ὁ Σωκράτης δηλ. ἠρέσκετο νά σκεπάζῃ καὶ νά μετριάξῃ μὲ ἕνα μειδίσμα ὀλίγον εὐθυμον καὶ εἰρωνικὸν τοὺς λόγους καὶ τὰ συναισθήματά του, ὁσάκις ἐνόμιζεν, ὅτι αὐτὰ ἦσαν ὑπερβαλλόντως ὕψηλά καὶ θερμά.

Τὸ αὐτὸ βλέπομεν π.χ. εἰς τοὺς τελευταίους λόγους τοῦ Σωκράτους, τοὺς τελευταίους τοὺς ὁποίους οἱ μαθηταὶ ἤκουσαν μὲ τὸν ἦχον τῆς φωνῆς του («ἐφθέγγετο»): «ὀφείλομεν τῷ Ἀσκληπιῷ ἀλεκτρούνα· ἀλλ' ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε» . . . Οἱ λόγοι οὗτοι εἶναι ἀνακεφαλαιωτικοὶ τοῦ ὅλου διαλόγου, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Πλάτων λέγει, ὅτι ὁ ἄνθρωπος μετὰ τὸν σωματικὸν θάνατον ἐλευθεροῦται ἀπὸ τὰς νόσους τοῦ σώμα-

1) Διὰ τὸν σημερινὸν ἀναγνώστην ὁ «Νηῶν Κατάλογος» ἴσως εἶναι τὸ ὀλιγώτερον τερπνὸν τμῆμα τῆς Ἰλιάδος, διὰ τοὺς ἀρχαίους ὁμοίως τοῦτο ἦτο τερπνότατον. Καὶ μόνον τὰ γεωγραφικὰ ὀνόματα φέρουσιν ἀναμνήσεις, συναισθήματα καὶ πίνακας εἰς τοὺς γνωρίζοντας τοὺς τόπους ἢ τοὺς καυχωμένους, ὅτι εἶχον προγόνους μετασχόντας τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου ἢ τοὺς γνωρίζοντας τὰς θρησκευτικὰς καὶ ἠρωικὰς παραδόσεις, διὰ τὰς ὁποίας ὁ ποιητὴς κάμνει φευγαλέους ὑπαινιγμούς, οἱ ὅποιοι ὁμοίως εἶναι ἀρκετοὶ διὰ τοὺς λατρεύοντας τοὺς τόπους ἐκείνους. Οἱ σημερινοὶ ὁμοίως, γνωρίζοντας τὴν ἀρχαιότητα μὲ τρόπον ἀβέβαιον μόνον ἐκ τῶν λειψάνων τῆς ἀρχαιστάτης Ἑλλάδος, ἴσως εὐρίσκουσιν, ἰδίως οἱ ξένοι, ἀνιὰρ ὀνόματα γυμνὰ ἀπὸ ιδέας καὶ συναισθήματα. Ἰδὲ Dirlemeier, ἐνθ. ἀν., παρατηρ. εἰς 2ον κεφάλαιον.

2) Πρβ. τὸ τέλος τῆς εἰς «Κρίτων» εἰσαγωγῆς τοῦ A. Guzzo: «Ἡ φιλοσοφία ὡδηγεῖ τὸν Σωκράτη εἰς τὸν θάνατον ἐν τῷ δεσποτηρίῳ, ἀπτότητον, ὡς ἦρωα τῶν θερμοπολῶν ἐν τῷ πεδίῳ: πισθόμενον τοῖς ἱεροῖς νόμοις τῆς Πατρίδος, Πρβ. καὶ τὰς ἐν κεφαλ. 66 ἀπομιμήσεις τοῦ Ὀμήρου, α) καὶ ἅμα ὤρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει, β) ὁ δ' οὐκ ἔφη, γ) ἐμὲ δὲ νῦν ἦδη καλεῖ κτλ. (κεφ. 63), εἰς τὰ ὅποια ὁ Πλάτων ἐπιβραδύνει τὸν ρυθμὸν.

3) Ἐλευθερία ἐδῶ=«φρόνησις» (65 b καὶ 66=τελεία γνώσις, ἧς εἶναι ἐρασταὶ οἱ «φιλόσοφοι» καὶ φαμεν ἐρασταὶ εἶναι φρονήσεως)· κυρίως=ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὰ σωματικὰ πάθη, μετὰ τὴν ὅποian ἢ ψυχῆ εὐρίσκει εὐκολώτερον καὶ ἀμεσώτερον τὴν ἀλήθειαν.

4) Ἀλήθεια=«σοφία».

τος, τὰ πάθη καὶ τὰς ἐπιθυμίας, καὶ ἡ ψυχὴ εὐρίσκει τὴν τελείαν γνῶσιν, τὴν «φρόνησιν», ὕγιᾶς καὶ ἐλευθέρου ἀπὸ κάθε δεσμῶν.

Εἰς στιγμὴν τόσον σοβαρὰν δὲν εἶναι δυνατὸν οἱ λόγοι οὗτοι νὰ ἔχωσιν ἄλλην σημασίαν, ἢ ὅποια νὰ μὴ πηγάζῃ κατ' εὐθείαν καὶ ἀπὸ τὸ βάθος τοῦ διαλόγου. Εἶναι ἀνακεφαλαίωσις τοῦ ὄλου διαλόγου, χρωματισμένη μὲ ἕνα εὐθυμον καὶ εἰρωνικὸν μειδίαμα. «Ἐγὼ τώρα», λέγει ὁ Σωκράτης, «ἀποθνήσκων θεραπεύομαι ἀπὸ τὴν νόσον τῆς ζωῆς. Ὁφείλω λοιπὸν, ὅπως κάθε θεραπευόμενος ἀπὸ νόσον, ἕνα ἀλέκτορα εἰς τὸν θεὸν τῆς Ἰατρικῆς Ἀσκληπιόν. (Ἀποδώσατε λοιπὸν τὸ τάξιμο τοῦτο. Οὕτω μετριάζεται ἡ σκηνή, ἢ ὅποια ἔχει ὑψωθῆ καὶ θερμανθῆ ὑπερβολικὰ (!).

Οὕτω λοιπὸν καὶ τὸ «ὡς πορευόμενος, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῆ» λέγεται μὲ σοβαρότητα. Ἡ κλῆσις τῆς εἰμαρμένης ἀνοίγει τὴν συγκινητικὴν «καταστροφὴν» τοῦ Σωκρατικοῦ δράματος (2). Ὁ Σωκράτης ὁμιλῶν περὶ τῆς τύχης, ἢ ὅποια ἐπιφυλάσσεται εἰς τὴν ψυχὴν κατὰ τὴν πέραν τοῦ τάφου ζωὴν, ἀνεπόλησε τὸν βίον του, ὁ ὁποῖος ἐπέρασεν ἐν τῇ ἀγνότητι τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης μακρὰν τῶν σωματικῶν ἡδονῶν καὶ ἡ πίστις του εἰς τὴν τύχην τῆς ψυχῆς του ἐστηρίχθη περισσότερον.

Κατὰ τὴν συγκίνησιν ὁμοῦς τῆς ἀναμνήσεως παρενύρηθη, καὶ ὁ τόνος τῆς φωνῆς ὑψώθη καὶ ἡ ἔκφρασις ἔλαβεν ἐπισημότητα καὶ χρωματισμὸν σχεδὸν δραματικόν. «Ὀλη ἢ προηγουμένη περίοδος, ἰδίως δὲ ἡ παρένθεσις «καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν . . . ἀληθεία», δονεῖται ἀπὸ τὴν συγκίνησιν ταύτην, τὸ δὲ κατακλείει τὴν περίοδον «ὡς πορευόμενος, ὅταν ἡ εἰμαρμένη καλῆ» συμφωνεῖ ἀπολύτως μὲ τὰ προηγούμενα. Ἀλλὰ μὲ τὴν προσωπικὴν μνειάν (ὁμεῖς μὲν) ἡ ψυχὴ του προδίδεται ὀλίγον καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν εἶναι ἔτοιμος νὰ εἴπῃ ὁμοίους λόγους περὶ ἑαυτοῦ, συνέρχεται, ἀνευρίσκει τὸ μειδίαμα τῆς ἀκάκου εἰρωνείας (3) καὶ ἐπαναλαμβάνει μὲν τὸ «καλεῖ ἡ εἰμαρμένη», ἀλλὰ τὸ καταβιάζει ἀπὸ τὸν προηγούμενον ὑψηλὸν τόνον, προσθέτων «ὅπως θὰ ἔλεγεν ἕνας ἡθοποιὸς (ἥρωες) τραγωδίας». Οὕτω προπαρασκευάζεται καὶ ἡ μετάβασις εἰς τὰς ταπεινὰς λέξεις τῆς σκηνῆς τοῦ λουτροῦ, χωρὶς ἀντίθεσιν, μὲ μέτρον καὶ ἀρμονικὴν γλυκύτητα.

Γ'.

57 a (=κεφάλ. 1ον)

«καὶ γὰρ τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχωριάζει».

Ἡ λέξις πολιτῶν εἶναι πιθανῶς «γλωσσά», ὡς φαίνεται καὶ ἐκ τοῦ ἀρχαίου κειμένου (χ), ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐγένετο ἡ μετὰφρασις εἰς τὴν Λατινικὴν τοῦ Ἑλληνος ἀρχιδιακόνου Κατάνης Ἐρρίκου Ἀριστίππου περὶ τὸ 1157. Εἶναι πιθανῶς ἡ μετὰφρασις,

1) Οὕτως ἀντελήφθη τὴν σκηνὴν καὶ ὁ Δαμαρτίνος (La mort de Socrate):

aux dieux libérateurs, dit - il, qu' on sacrifie !

ils m'ont guéri ! De quoi ? dit Cèbes.—De la vie !

Δὲν φαίνεται ὀρθὴ ἡ γνώμη, ὅτι ὁ Σωκράτης ἐνεθυμήθη τώρα παλαιὸν τάξιμο, τὸ ὁποῖον ἔκαμε κατὰ τὴν διάρκειαν νόσου, ἰδικῆς του ἢ μέλους τῆς οἰκογενείας του, ἢ κατὰ τὴν μάχην τοῦ Δηλίου καὶ, διὰ νὰ μὴ ἔχη τύψεις συνειδήσεως, παρακαλεῖ τοὺς μαθητὰς νὰ φροντίωσι (πβ. Wilamowitz, Platon, II, 57).

2) F. M. Pontani, Letteratura Greca, Firenze, 1955, II, 450.

3) Ὁ αὐτὸς εὐθυμὸς τόνος ὑπάρχει καὶ εἰς 95 b : «Ὀμηρικῶς ἐγγυὸς ἰόντες», ἔνθα Ὀμηρικῶς=ὀπως θὰ ἔλεγεν ἕνας Ὀμηρικὸς ἥρωες (ἦ, κατὰ Burnet, «ὡς Ὀμηρικοὶ πολεμισταὶ») καὶ εἰς τὸ «ἐφοδὸν δέχομαι»=ἀνθίσταμαι εἰς ἐπίθεσιν καὶ «περιτρέπω»=τρέπω εἰς φυγὴν, ἀποκρούω τὸν ἐχθρόν.

τὴν ὁποῖαν ἐγνώρισεν ὁ Πετράρχης καὶ ἔκαμεν ἀντίγραφόν τῆς ὁ Doluccio Salutati ἐκ χειρογράφων τῆς βιβλιοθήκης τῶν Δομινικανῶν μοναχῶν τῆς Volterra (').

Δ'.

61 b (=κεφάλ. 4ον)

«ἔδοξεν ἀσφαλέστερον εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὶν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα καὶ π(ε)ιθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ».

Ὁ σύνδεσμος «καὶ» παραλείπεται εἰς τινὰ χειρόγραφα (²), ὑπάρχει ὅμως εἰς τὸ χειρόγραφον χ. Τὸ «καὶ πειθόμενον», ἂν καὶ συνδέεται κατὰ παράταξιν, λογικῶς εἶναι ὑποτεταγμένον εἰς τὸ ποιήσαντα=ἀφοῦ κάμω ποιήματα πρὸς συμμόρφωσιν πρὸς τὸ ἐνύπνιον.

---

1) Valgimigli, ἔ. ἀ. 8; La filosofia di G. Gentile, ἐν Storia dei generi letterari Italiani, Vallardi, 189 κ. ἔ.; H. Aline, Histoire du texte de Platon, Paris, 1915; L. Mettelli, Sulle due redazioni del «Fedone» latino di Aristippo, ἐν Atti dell' Ist. Real. Veneto, 1938; J. Burnet, ἔ. ἀ. LVIII.

2) Π. χ. τὸ W (Codex Vindobonensis 54—'Ἐθν. Βιβλιοθ. Βιέννης, IB' αἰῶνος).